

ارزش های حاکم بر اقتصاد اسلامی

اقتصاد اسلامی، به سبب تفاوت های بنیادینی که با نظام های اقتصادی غربی دارد، ارزش های خاصی را نیز در بطن خود دارد؛ این ارزشها و هنجارها در واقع روح جهت دهنده به اقتصاد اسلامی محسوب شده و درونمایه اصلی آن را تشکیل می دهند.

اقتصاد اسلامی، به سبب تفاوت های بنیادینی که با نظام های اقتصادی غربی دارد، ارزش های خاصی را نیز در بطن خود دارد؛ این ارزشها و هنجارها در واقع روح جهت دهنده به اقتصاد اسلامی محسوب شده و درونمایه اصلی آن را تشکیل می دهند.

شبکه اجتهاد؛ اقتصاد اسلامی، به سبب تفاوت های بنیادینی که با نظام های اقتصادی غربی دارد، ارزش های خاصی را نیز در بطن خود دارد؛ این ارزشها و هنجارها در واقع روح جهت دهنده به اقتصاد اسلامی محسوب شده و درونمایه اصلی آن را تشکیل می دهند. در اینجا تلاش بر این است تا هنجارها و ارزش هایی را که بر زندگی اقتصادی مسلمانان حکمفرماست مشخص سازیم. عدالت

مفهوم اسلامی عدالت اجتماعی بر معاملات مسلمانان در محیط بازار، حاکم است. مسلمانان باید با یکدیگر، منصفانه معامله کنند. احکام قرآنی، به مسلمین توصیه می کند که دستمزدهای عادلانه بپردازند، قیمت های منصفانه ای تعیین کنند، در معامله با یکدیگر امین باشند و تعهدات خود را به طور کامل اجرا کنند. اقتصاد اسلامی، معاملات ناعادلانه و استثمارگرایی را در بین افراد، مردود می شمارد. مسلمانان، نمی توانند از مزایای شرایط بازار که نتیجه تغییرات ناگهانی در عرضه و تقاضاست، بهره برداری کنند و نمی توانند بهای ناعادلانه مقرر کنند یا دستمزدی غیرمنصفانه، پرداخت کنند. همچنین نهادهای اقتصادی و فعالیت های تجاری که به معنای ایجاد قدرتی اقتصادی برای تعیین قیمت های بالا و افزایش سود هستند، از نظر اسلام، غیرقانونی هستند. متعاقباً اعمالی چون احتکار یا تبانی بین شرکت های بازرگانی برای شکل دادن انحصاراتی که آنان را قادر به افزایش قیمت های بازار می کند، در اقتصاد اسلامی جایز نیست.

میانه روی در اسلام، میانه روی به عنوان بهترین شیوه زندگی در نظر گرفته شده است. اسلام برای رسیدن به سطح معقولی از برابری اقتصادی، از طریق زکات و دیگر اشکال مالیات گیری، سیستم باز توزیع درآمد ثروت خاص خود را ایجاد کرده و محدودیت های مذهبی و اجتماعی خاص را به رفتار اقتصادی مسلمانان، وارد ساخته است. هنجار مذهبی و اجتماعی میانه روی، مانع هر گونه طرز رفتار افراط گرایانه می شود. از نظر اسلام، هرگونه زیاده روی، تندروی و افراط کاری، ناپسند است. در جامعه اسلامی، نه ثروت بیش از اندازه و نه فقر بیش از حد، قابل قبول نیست، میانه روی، قاعده ای است که برای ایجاد استانداردهای اولیه زندگی در یک جامعه اسلامی به کار می رود. این قاعده می گوید که مسلمانان باید در کار، مصرف و زندگی خود، میانه روی را رعایت کنند. جامعه اسلامی، افراط کاری را در هیچ جنبه ای از زندگی، بویژه در مورد مصرف، قبول ندارد. برابری اقتصادی اسلامی، سطح متوسطی از مصرف را مطالبه می کند، با این هدف که از مصرف بیش از حد و دیگر اشکال رفتار تجمل آمیزی که به شکاف طبقاتی و بی عدالتی اقتصادی منجر می شود، ممانعت به عمل می آورد.

عدم اسراف

از نظر اسلام، اسراف یکی از بزرگ ترین گناهان محسوب می شود. خداوند متعال، هر چیزی را که برای زندگی بشر لازم است، به وی عطا کرده است و از این رو، رفتار اسراف کارانه، نشانه ای از ناسپاسی محسوب می شود. بنابراین حفاظت محیط زیست، یک هنجار اقتصادی مهم در اسلام است و مسلمانان، پاسدار منابع الهی روی زمین هستند. مسلمانان باید، نعمت های الهی را در راستای منافع خود به کار گیرند و نیز از این منابع، جهت استفاده نسل های آتی، محافظت کنند. آنان موظف اند که از به هدر رفتن این منابع، جلوگیری کنند. به عبارت دیگر، مسلمانان باید، از وقت، پول، غذا، آب و دیگر منابع با ارزش، محافظت به عمل آورند. از این رو، اقتصاد اسلامی می تواند مشکل زائدات منفی را حل کند؛ هزینه های اضافی، مانند آلودگی محیط زیست، به علت استفاده نامناسب از منابع طبیعی، به جامعه تحمیل می شوند.

انفاق

علاوه بر مالیات های مذهبی اجباری، به مسلمانان توصیه می شود که به طور داوطلبانه در راه خدا، بخشش کنند. اسلام به مسلمانان توصیه می کند که درآمد و ثروت اضافی خود را برای کمک به خویشاوندان، همسایگان، فقرا و نیازمندان، صرف کنند. همچنین مسلمانان باید از پول خود برای ترویج صداقت اخلاقی و پرهیزکاری و ممانعت از نابرابری، بی عدالتی و دیگر منکرات در جامعه، بهره گیرند. انفاق، به نهاد اقتصادی مهمی در اسلام، تبدیل شده است. اوقاف مذهبی، شیوه بسیار رایجی است که از طریق آن، مسلمانان متمول، پول یا املاک خود را برای ساختن مدرسه، بیمارستان، مسجد و دیگر پروژه های عمومی که می تواند برای جامعه مفید باشد، اختصاص می دهند.

نویسنده: یعقوب نعمتی وروجی

